

WIKTOR NECHAY

1895—1940

napisał

M. KAMIŃSKI

Wśród ofiar ostatniej wojny znajdujemy nazwisko dra Wiktora Nechaya, geologa i geografa, dzielnego badacza przyrody ojczystej.

Wiktor Nechay urodził się 24. I. 1895 we Lwowie, jako syn inżyniera górniczego. Po ukończeniu szkoły średniej w czwartym lwowskim gimnazjum nie było mu danym zaraz rozpocząć normalnych studiów uniwersyteckich. Na przeszkodzie stanęła pierwsza wojna światowa, w której Wiktor Nechay bierze udział, służąc początkowo w szeregach Legionów, a następnie po odzyskaniu niepodległości naszego Państwa w Wojsku Polskim.

W r. 1921 dopiero wstępuje na Uniwersytet Warszawski, gdzie w ciągu czterech lat studiuje pod kierunkiem profesorów Lencewicza i Lewińskiego geografię i geologię. Studia te zostały uwieńczone uzyskaniem tytułu doktora filozofii na podstawie wyników badań nad utworami lodowcowymi Ziemi Dobrzyńskiej.

W latach 1925—1926 zajmuje Wiktor Nechay stanowisko asystenta geografii w Uniwersytecie Warszawskim, lecz już w r. 1927 przenosi się do rodzinnego Lwowa, gdzie obejmuje posadę starszego asystenta w Politechnice Lwowskiej, najpierw przy Katedrze Geologii u prof. Teisseyre, a następnie, chcąc rozszerzyć swoje wiadomości, przy Katedrze Mineralogii i Petrografii u prof. Tokarskiego.

We wrześniu 1932 r. Wiktor Nechay zostaje powołany na szczytne i odpowiedzialne stanowisko organizatora i dyrektora powstałego wówczas na obszarze Niemiec pierwszego gimnazjum polskiego w Bytomiu. Na tym stanowisku pozostaje do stycznia 1936 r. Okres Jego pracy w Bytomiu, to okres ciężkiej walki o polskość Śląska, o polskość młodzieży, oddanej Mu w opiekę. Młodzież tę wychowywał wzorowo, oddając jej wszystko, a przede wszystkim zapał i energię i świecąc jej zawsze szlachetnym, patriotycznym przykładem.

Po wyjeździe z Bytomia nie opuszcza Górnego Śląska, lecz przenosi się do pobliskich Katowic, gdzie uzyskuje posadę kustosza działu przyrodniczego w Muzeum Śląskim. W pierwszym okresie drugiej wojny światowej zmuszony opuszcza Katowice i kraj i do nich już nie wraca. Zaginął jak wielu innych, a nam Jego kolegom brakło dobrego przyjaciela i nieodżałowanego towarzysza.

Dr Wiktor Nechay pozostawił poważny dorobek naukowy. Swoje prace rozpoczął od Ziemi Dobrzyńskiej, badając w latach 1922—1924 obszar, leżący w widłach Wisły i Drwęcy i zajmując się szczegółowo różnymi utworami akumulacji lodowcowej oraz różnego typu jeziorami lodowcowymi. Rezultatem tych badań była niezwykle interesująca publikacja, ogłoszona drukiem w r. 1927. Do Ziemi Dobrzyńskiej wraca Wiktor Nechay jeszcze raz, publikując w r. 1932 wyniki studiów nad genezą jezior dobrzyńskich. Wreszcie w związku z wymienionymi pracami pozostają dwie notatki, ogłoszone drukiem w Pamiętniku II. Zjazdu Geografów i Etnografów Słowiańskich oraz artykuł pt. «Jeziora polodowcowe w Polsce,» ogłoszony w *Przyrodzie i Technice*.

Z innych prac zasługują na uwagę studia, odnoszące się do dyluwium południowej części Górnego Śląska, ogłoszone w r. 1939. Na osobną wzmiankę zasługuje też rozprawa, dotycząca grot gipsowych w Krzywczu Górnym na Podolu.

Odrębną grupę prac stanowią wyniki badań z dziedziny petrografii i mineralogii. Szczególnie interesującą jest praca, odnosząca się do trzonu krystalicznego Tatr. Ten geolog-dyluwialista i geograf sam wykonuje szereg analiz chemicznych, przeprowadza badania mikroskopowe skał granitowych i wyniki Swych spostrzeżeń ogłasza w r. 1930. Inną pracę z tej dziedziny zainteresowań Wiktora Nechaya możemy zanotować w r. 1939, w którym publikuje rozprawę na temat występowania celestynu w Goleszowie na Śląsku Cieszyńskim.

Z prac kompilacyjnych wymienić możemy artykuł na temat teorii Wegenera, ogłoszony w r. 1928 oraz publikację, wydrukowaną w r. 1935, w której omawia Śląsk jako region geograficzny.

Z tego krótkiego przeglądu widzimy różnorodność zainteresowań naukowych Wiktora Nechaya. Był on przede wszystkim geografem i geologiem-dyluwialistą, ale nie obce Mu były i inne zagadnienia, skoro Swymi pracami wkraczał w dziedziny tak odległe, jak petrografia i mineralogia. Ale w tym właśnie uwydatniała się psychika Wiktora Nechaya i Jego pasja poznania tajników Ziemi Ojczystej, którą nad wszystko ukochał, o którą umiał walczyć i za którą oddał Swe życie.

Doroczny zjazd Polskiego Towarzystwa Geologicznego, który w r. 1948 objął swymi wycieczkami między innymi Ziemią Dobrzyńską, a więc pierwszy teren zainteresowań Wiktora Nechaya, był mimowolnym hołdem złożonym temu badaczowi w 25-letnią rocznicę Jego prac w tym rejonie. Uczestnicy zjazdu mieli możliwość ocenić na miejscu wyniki Jego obserwacji, Jego sumiennność w pracy i jakąś nadzwyczajną intuicję, które wzbudziły powszechny podziw.

VICTOR NECHAY (Résumé)

Né, le 24. I. 1895, à Lwów, Victor Nechay y fait ses études secondaires. Mais il ne commence ses études supérieures qu'en 1921, après la guerre mondiale à laquelle il a pris part. Il étudie surtout la géo-

graphie et la géologie, enseignées par les professeurs Lencewicz et Lewiński. Il obtient le grade de docteur en philosophie grâce à ses recherches sur les formations glaciaires de la région Dobrzyń.

Pendant les années 1925—1926 il est assistant de géographie à l'Université de Varsovie, puis il s'établit à Lwów où, à l'École Polytechnique de Lwów, il devient assistant, d'abord de géologie chez le prof. Teisseyre et ensuite, de minéralogie et de pétrographie, chez le prof. Tokarski.

De 1932 à 1936 il occupe le poste responsable d'organisateur et de directeur du Lycée Polonais à Bytom, premier lycée polonais sur le territoire de l'Allemagne. En 1936, il s'établit à Katowice comme conservateur de la section d'histoire naturelle du Musée Silésien. C'est là que le trouve la deuxième guerre mondiale, pendant laquelle il est disparu.

L'intérêt scientifique du dr Nechay allait d'une part à la géographie et aux problèmes diluviaux et de l'autre, aux recherches de la pétrographie et de la minéralogie. Ses premières études et quelques unes d'entre les suivantes, toutes très consciencieuses et pénétrantes, concernaient la région de Dobrzyń et, en particulier, les phénomènes de l'accumulation glaciaire, la genèse des lacs et les problèmes diluviaux qu'il étudiait aussi sur le terrain de la Haute Silésie. Quant à ses recherches de minéralogie et pétrographie, il faut signaler son étude sur le noyau cristallin de la Tatra et sur la célestine apparaissant en Haute Silésie.

Spis prac W. Nechaya

- 1) 1925. — Dyluwium pojezierza Dobrzyńskiego, *Pos. Nauk. P. I. G.*, zesz. 10, str. 2—3, Warszawa.
- 2) 1927. — Utwory lodowcowe Ziemi Dobrzyńskiej (Les sédiments glaciaires dans le pays de Dobrzyń) *Sprawozd. P. I. G.*, t. IV, zesz. 1—2, str. 61—144, tabl. 10, rés. franç., Warszawa.
- 3) 1927. — Jeziora polodowcowe w Polsce, *Przyroda i Technika*, t. VI, str. 311—324, Lwów.
- 4) 1928. — Teoria Wegenera pod względem geologicznym, *Kosmos B*, zesz. 53, str. 277—293, Lwów.
- 5) 1929. — Uwagi o genezie jezior rynnowych i jeziorek dyluwialnych (oczek), *II. Zjazd Geogr. i Etnograf. Słowiańskich, 1927, Pamiętnik I*, str. 332—333, Kraków.
- 6) 1929. — Sur les courants dans le glacier continental, *II. Zjazd Geogr. i Etnograf. Słowiańskich, 1927, Pamiętnik I*, str. 333—337, Kraków.
- 7) 1930. — Z petrografii trzonu krystalicznego Tatr (Contribution à l'étude pétrographique du massif cristallin de Tatra), *Kosmos A*, zesz. 54, str. 702—740, rés. franç., Lwów.
- 8) 1931. — Groty gipsowe w Krzywczu Górnem na Podolu (Grottes de gypse à Krzywcze en Podolie), *Przegląd Geograficzny*, t. XI, str. 137—152, rés. franç., Warszawa.
- 9) 1932. — Studia nad genezą jezior Dobrzyńskich (Étude sur la genèse des lacs de Dobrzyń), *Przegląd Geograficzny*, t. XII, str. 124—177, Warszawa.
- 10) 1935. — Śląsk jako region geograficzny, *Wydawnictwo Instytutu Śląskiego*, str. 1—51, Katowice.

- 11) 1938. — Über die Einebnungsflächen und Denudationsterassen im Teschener Hügellande, *Comptes Rendus du Congrès Intern. de Géographie, II*, Amsterdam.
- 12) 1939. — O występowaniu celestynu w Golezowie (Sur l'apparition du célestin à Golezów), *Prace Oddziału Przyrodniczego Muzeum Śląskiego*, t. I, str. 1—18, Katowice.
- 13) 1939. — Spostrzeżenia dotyczące dyluwium południowej części Śląska Górnego (Beobachtungen über das Diluvium im südlichen Teile Oberschlesiens, *Wiadomości Geograficzne*, zesz. 17, str. 3—13, Kraków.